په افغانستان کې د قواوو جلاوالی: تیوري او عمل

غویی ۱۳۹۴
اروني جیا کودی

د تاریخي او عملي لاملونو په سبب د ۲۰۰۴ کال د اساسي قانون مسوده لیکونکو قوي او غښتلي اجرائیه قوه غوره کړه. قدرت نه یوازې په مرکز کې تمرکز پیدا کړ بلکې اجرائیه قوې ته پراخ واکونه ورکړل شول ترڅو ټول دولت وچلوي. اجرائیه څانګې ته ډیر واک ورکړل شو چې قوانین جوړ کړي او د قضائیه قوې په ټولو کچو کې ټاکنې په غاړه واخلي. په دې ډول د دولت ددرې څانګو ترمینځ د قواوو جلاوالی او انډول خورا ډیر کمزوری شو. د نتیجې په توګه، د اجرائیه قوې ډیرغښتلي کیدل په افغانستان کې د اساسي قانون شته والی په تیره لسیزه کې له ډیروسترو ستونزو سره مخامخ کړ. په دغې موده کې ډیرې لانجمنې پیښې رامینځ ته شوې. د بیلګې په توګه د اساسي قانون د ۷۹ مې مادې پراساس د تقنیني فرمانونو صادرول او همدا ډول په قضائیه قوې کې د لوړ پوړو چارواکو په ټاکلو کې د اساسي قانون اصولو ته نه پاملرنه ناوړه اقدامات وو.

د افغانستان په شرایطو کې نوموړې ستونزې د خورا قوي اجرائیه قوې ترڅنګ د کمزورې قضائیه قوې او ضعیف پارلمان د شته والي له کبله لا ډیرې ناوړه شوې. د اساسي قانون په متن کې کمزوری او د جوړښتیز ظرفیت تاریخي نه شتون ددې لامل شو چې قضائیه قوه د دولت د یوه خپلواک متې په توګه د اساسي قانون اصول پرځای نشي کړای. په همدې ډول د قوي سیاسي ګوندونو په نه شتون کې، پارلمان د ورتیا پیدا کړې نه ده چې فعال اتحادونه او ترونونه رامینځ ته کړي او پخپل اختیار د څار له واک څخه کار واخلي، له وزیرانو څخه پوښتنه وکړي، هغوی موقوف کړي او هغوی ته د تائید دراییې نه ورکول عملي کړي.

اجرائیه قوه

ولسمشر پراخ واکونه لري چې د حکومت او دولت د مشر په توګه عمل وکړي. د اساسي قانون د تسوید په موده کې د ګډون کوونکو له خوا د رایو اتفاق دا وو چې په افغانستان کې لومړی لومړیتوب دا وو چې قوي دولتي جوړښتونه جوړ شي. د وسله والو ښځو، بې قانوني او د هیواد په مختلفو برخو کې د زورواکانو او وسله والو ډلو د شتون اوږد تاریخ ته په کتنې سره، یوه آګاهانه او له پوهې څخه ډکه پریکړه وشوه چې د قوي اجرائیه څانګې په لاس کې قدرت تمرکز پیدا کړي. خو په هرصورت، په عمل کې اجرائیه قوې د اساسي قانون داحکامو په پرتله خورا پراخه ونډه په غاړه واخیسته. اجرائیه قوې د اساسي قانون له ابهامونو اوپیچلتیاوو څخه په ګټې اخیستنې سره څوځو واره په ساده توګه د اساسي قانون د اصولو له تر پښو لاندې کولو څخه ډډه ؤنه کړه.

د بیلګې په توګه، د ۷۹ مې مادې سره سم کله چې پارلمان په رخصتۍ کې وي حکومت کولای شي د "بیړنۍ اړتیا" په صورت کې تقنیني فرمانونه صادر کړي. کله چې ولسشمر دا فرمانونه تائید کړي نو په فوري توګه نافذ شمیرل کیږي. په هر حال د پارلمان د کار له بیاپیل سره سم د یوې میاشتې په اوږدو کې د ۷۹ مې مادې پراساس فرمانونه باید هرومرو پارلمان ته وړاندې شي. که چیرې د پارلمان دواړه مجلسونه وغواړي د رد رایه ورکړي نو ددې واک لري چې فرمان باطل کړي. په عمل کې له دې مادې څخه ځوځلې غلطه ګټه پورته شوه او په داسې حال کې چې "بیړنۍ اړتیا" وجود نه درلود د پارلمان په رخصتۍ کې تقنیني فرمانونه صادر شول.

همدا ډول د قضائیه قوې په ساحه کې، ولسشمر ددې واک درلود چې د ولسي جرګې په تائید د سترې محکمې قاضیان مقرر کړي. کله چې د ابتدائیه محکمو په اړه خبرې کوو، ولسشمر د قاضیانو په مقرری او عزل کولو باندې ډیر لوی کنترول لري. په دې توګه په حقیقت کې ولسمشر د قضائیه قوې په ټولو کچو کې د مقررولو لوی واکونه په لاس کې لري.

پارلمان

د ۲۰۰۴ کال اساسي قانون د نظارت یو لړ واکونه او دندې پارلمان ته ورکړې دي. ولسي جرګه د حکومت د کړنو د تحقیق لپاره د خاصو کمیسیونونو د جوړولو واک، له وزیرانو څخه د پوښتنو واک، د حکومت او ملکي خدمتونو د سترو اوعمده ګومارنو د تائید او رد واک، د پرمختیایي پروګرامونو په هکله د بیاکتنې او پریکړو واک او دبودجې د جریان د نظارت واک لري. په هر حال، په عمل کې د پارلمان له خوا د اساسي قانون له دغو کنترولي واکونو څخه ګټه اخیستنه خورا محدوده ده. د بیلګې په توګه تر نن پورې پارلمان د اساسي قانون د ۸۹ مې مادې پراساس د حکومت د کړنو د تحقیق لپاره د ځانګړي کمیسیون د جوړولو په اړه له خپلو واکونو څخه ګټه نه ده پورته کړې. د پارلمان تقنیني ریکارډ ډیر کمزوری دی، د لومړۍ دورې د دوو کلونو په موده کې پارلمان یوازې یو قانون چې د بخښنې د قانون په نوم یادیده تصویب کړ چې په بشري حقونو باندې، دپارلمان د یو شمیر غړو په شمول، د تیرې کوونکو بخښنه یې قانوني کړه.

د پارلمان د ناکامۍ عواملو په جوړښتیزو او انفرادي عواملو پورې اړه درلوده. ډیر تبصره کوونکي او نظر ورکوونکي د نه لیږدیدونکي واحد رایې سیستم (SNTV) د پارلمان د کړنو په وړاندې د یوه عمده خنډ په توګه ګڼي. د نه لیږدیدونکي واحد رای سیستم (SNTV)، نوماندان هڅوي چې د خپلې کړنلارې په اساس کار وکړي او د سیاسي ګوندونو له جوړیدلو څخه مخنیوی کوي. نتیجه دا چې د پارلمان دوو ټولټاکنو تقسیم شوي

پارلمانونه رامینځ ته کړل چې ددې وړتیا یې نه لرله چې داسې با ثباته او فعاله اتحادونه او تړونونه جوړ کړي چې په همغږۍ توګه د اجرائیه قوې د تیریو په وړاندې عمل وکړي. نور عوامل لکه د پارلمان په غړو کې د ظرفیت نه شتون او د حرفوي او مسلکي دارالانشاء یا کارکوونکو په وجود کې د ظرفیت نشتوالی چې د پارلمان له غړو سره د قوانینو په جوړولو او بیا کتنې کې مرسته وکړي پخپل وار د پارلمان د کمزورو اجرااتو سبب شو.

قضائیه قوه

د ۲۰۰۴ کال اساسي قانون په نسبي توګه د یوې قوي او خپلواکې قضائیه قوې اساس کېښود. خو بیا هم، په هغه توګه چې قضائیه قوې عملي کار وکړ ډېر لږ یوې خپلواکې قوې ته ورته وه. د ۲۰۱۴ کال یوې سروې څرګنده کړه چې افغانان قضائیه قوه د دولت د جوړښتونو په کتار کې خورا ډېره له فساد څخه ډکه اداره ګڼي[1]. کله چې د قضائیه قوې کړنو ته وګورو چې په عمل کې یې کومې کړنې ترسره کړې دي لازمه ده چې د هغې تاریخي جوړښت ته پاملرنه وشي. له ۱۹۸۰ کال څخه را په دې خوا، په افغانستان کې د قضائیه قوې خپلواکۍ په تیوري او عمل کې شتون نه لري. د خپلواکې قضائیه قوې مفهوم د ۱۹۸۰ کال له موقت اساسي قانون سره یو ځای له منځه ولاړ. له قضائیه قوې څخه مازې د یوې وسیلې په توګه د رژیم د ګټو د ساتلو لپاره کار واخیستل شو. د مجاهدینو او طالبانو په وخت کې هم د قضائیه قوې خپلواکۍ کوم سمون ونه موند. په دې توګه د ۲۰۰۴ کال په اساسي قانون کې قضائیه قوه د دغه خورا کمزوري جوړښتیز تاریخ پربنسټ جوړه شوه. په تیره بیا، د جوړښتیز فرهنګ یا د خپلواکې قضائیه قوې د دود نه شتون د اوسنۍ قضائیه قوې په اجرااتو ډېره زیاته اغیزه کړې ده.

د نوموړي کمزوري جوړښتیز تاریخ ترڅنګ، د ۲۰۰۴ کال د اساسي قانون ځینې حکمونو هم د قضائیه قوې کړنې د دولت د یوې برابرې څانګې په توګه کمزورې کړې دي. په دودیزه توګه، قضایي بیاکتنه د یو ډېر مهم مکانیزم په ډول د قضا په اختیار کې ده چې د هغه له لارې د دولت د دوو نورو قواوو تیری کنټرولوي. په هر حال، په افغانستان کې د قضائیه قوې ظرفیت د قضایي بیاکتنې په هکله خورا ډېر محدود دی. د ۱۲۱ مې مادې پربنسټ ستره محکمه کولای شي خپله قضایي بیاکتنه د حکومت یا ابتدائیه محکمې د غوښتنې په وړاندې د غبرګون په توګه عملي کړي. په دې توګه هیڅوک چې له سیاسي پلوه له ولسمشر سره مخالفت لري، که د پارلمان غړی وي، د اپوزیسیون غړی یا د عامه یا مدني ټولنې غړی وي، نشي کولای د قضایي بیاکتنې غوښتنه وکړي.

ددې ترڅنګ، په هغه توګه چې د اساسی قانون یو شمیر مادې تطبیقیږي په عمل کې یې د قضائیه قوې خپلواک په جدي توګه کمزورې کړې ده. په تیوري کې، د ۲۰۰۴ کال اساسي قانون داسې ټینګ مکانیزمونه لري چې د سترې محکمې ګومارنې ترسره کوي. خو بیاهم، د اساسي قانون حکمونه په دې اړه تعقیب شوي نه دي. د بیلګې په توګه، د سترې محکمې د قاضي د دندې د تمدید د څرګند مخنیوي او ممانعت سره سره، ولسمشر کرزي د اساسي قانون پرغوښتنو سترګې پټې کړې او د قاضی القضات عظیمي د کار موده یې وغزوله او په دې توګه هغه درې نیم کاله د اساسي قانون د اصولو پرخلاف خپلې دندې ته دوام ورکړ. په همدې ډول، اجرائیه قوې په منظم ډول د قضائیه قوې د بودجې د جوړولو او تصویب په وخت کې نوموړې قوه تر فشار لاندې ونیوله. ددې ترڅنګ د قاضیانو لږ تنخاګانو په قضائیه قوې کې پراخ فساد رامینځ ته کړ.

په نتیجه کې، په تیره لسیزه کې قضائیه قوې په عادي توګه په یو شمیر قضیوکې د حکومت پلوي وکړه. د وزیر سپنتا په وړاندې د نه باور رایې د قانونیت په اړه، د ۲۰۰۹ کال د ولسمشرۍ د ټاکنو د وخت د اوږدولو مشروعیت یا د ټاکنو ځانګړې محکمې په هکله قضائیه قوې په پرله پسې توګه د اجرائیه قوې پلوي ترسره کړه. دې ټولو خبرو په قضائیه قوې باندې نه یوازې د عامه خلکو بلکې د پارلمان باور هم کمزوری کړ.

د پارلمان او اجرئیه قوی تر منځ شخړه

په هغه څه چې پارلمان لیوالتیا درلوده چې خپل واک عملي کړي د حکومت له وزیرانو څخه د پوښتنې کولو واک دی. په ۲۰۰۷ کال کې، پارلمان د بهرنیو چارو وزیر ډاکتر رنګین سپنتا او وزیر اکبر اکبر راوغوښتل ترڅو له ایران څخه د افغان کډوالو په ډله ییزه شړلو کې د هغوي د ونډې په هکله پوښتنې وکړي. د پوښتنو په پای کې دواړو وزیرانو ته د نه باور رایه ورکړل شوه. ولسمشر کرزي د وزیر اکبر په وړاندې رایه ؤمنله خو د سپنتا په هکله یی رایه سترې محکمې ته ولیږله. اساسي قانون د وزیر په وړاندې د نه باور د رایې د اغیزې په اړه ابهام لري. ولسمشر د اکبر په وړاندې د رایې په منلو سره داسې وښوده چې د وزیرانو په ګوښه کولو کې د پارلمان له خوا د نه باور رایه او واک مني. سترې محکمې پریکړه وکړه چې هغه طرز العمل چې د سپنتا پر ضد د رایې لپاره تعقیب شوی دی اساسي قانون سره تناقض لري نو ځکه د هغه په وړاندې رایه باطله ده. په نتیجه کې، وزیر سپنتا خپلې دندې ته دوام ورکړ او د پارلمان او اجرائیه قوې ترمنځ اوږد مهاله بحران رامینځ ته شو.

ولسي جرګې د حکومت او سترې محکمې پر ضد غبرګون وښود او داسی قانون یې تصویب کړ چې د هغه پر بنسټ د اساسي قانون پر تطبیق د څارنې خپلواک کمیسیون (ICOIC) جوړ شو چې هغه ته یی په څرګنده توګه د اساسي قانون د تفسیر واک ورکړ. مهمه خبره دا ده چې دا لومړی او یوازنی ځل و چې پارلمان په یوه غږ له دوه دریم اکثریت څخه ګټه واخیسته او د ولسمشرۍ د رد واک یې بې اثره کړ. ولسمشر په مقابل کې نوموړی قانون سترې محکمې ته واستاوه او سترې محکمې پریکړه وکړه چې دغه قانون له اساسي قانون سره په تناقض کې دی. ولسي جرګې د سترې محکمې پریکړه په دې دلیل رد کړه چې ستره محکمه ددې پریکړې په ترڅ کې د ګټو له تضاد سره مخامخ شوې وه.

په دې توګه اوس مهال دواړه ، ستره محکمه او د اساسي قانون پر تطبیق د څارنې خپلواک کمیسیون، ځینې وخت په عین موضوع او عین وخت کې، د اساسي قانون تفسیر کوي[2]. یو شمیر حقوقي دلایل د اساسي قانون د جوړښت او د تسوید کوونکو د نیت پر بنسټ شتون لري چې دې خبرې ته اشاره کوي چې ستره محکمه باید د اساسي قانون د تفسیر انحصاري قانوني واک ولري[3]. په هر حال، اوس مهال سیاسي اجماع وجود نه لري

---

۱ د آسیا بنیاد، "افغانستان په ۲۰۱۴ کې: د افغان خلکو یوه سروې" (کابل: د آسیا بنیاد، ۲۰۱۴).

۲ فرید حمیدي او اروني جیاکودي، "د قواوو جلاوالي د افغانستان د اساسی قانون پر بنسټ: موضوعی څېړنه" (کابل: د افغانستان د څېړنې او ارزونې واحد، ۲۰۱۵).

۳ هماغه ځای

چې کومه اداره د اساسي قانون د تفسير قانوني صلاحيت لري او د اساسي قانون پر تطبيق د نظارت د اداري ځانګړې دنده کومه ده. کله چې ټول ګډون کوونکي يوې موافقې ته ورسيږي، نو د حل يوه لاره به پيدا شي چې د يوه قانون په تصويب سره به د دواړو ادارو دنده روښانه شي.

په هر حال، د اجرائيه قوې او پارلمان ترمينځ اوږدې شخړې د دغو جوړښتونو په قانونيت د خلکو باور کمزوری کړی دی. د وزيرانو سپنتا او اکبر په وړاندې د نه باور له رايې وروسته پارلمان په وار وار غوښتي دي چې له وزيرانو څخه د پوښتنې کولو او د هغوی د ګوښه کولو له واک څخه کار واخلې. اجرائيه قوې د دغو ګوښه کولو پر وړاندې ډول ډول غبرګونونه ښودلی دي- ځينی وختونه يې دا ډول ګوښه کول په ساده توګه منلي دي. په نورو وختونو کې يی په داسې حال کې چې په ظاهر کې يی د نه باور رايې منلي دي، ولسمشر وزيرانو ته اجازه ورکړې ده چې د "سرپرستو وزيرانو" په توګه خپلو دندو ته دوام ورکړي او يا يی په ډيرو نږدې مقامونو کې بيا ګومارلي دي.

ځينی خلک استدلال کوي چې د نه باور رايو او د اوريدنو د تائيد پر سر شخړې د کار په جريان کې د کنترول او انډول اومه خو ټينګې بيلګې دي. داسې يو پارلمان چې له اجرائيه قوې څخه ناراضه وي خو ددې وړتيا ؤ نه لري چې پخپلو کې ټينګ او کاري اتحاد او يووالی رامينځ ته کړي نو د اجرائيه قوې په وړاندې د ځانګړو وزيرانو تر هدف لاندې راوستلو له لارې، غبرګون ښيي. حتی په پارلمان کې اوسنۍ شخړه د ملي وحدت د حکومت د لومړۍ دورې د وزيرانو د تائيد په اړه د کار په وخت کې د اساسی قانون پراساس د کنټرول او انډول بيلګه شميرل کيږي. پارلمان د نوماندانو په وړاندې د مقاومت کولو، په تيره بيا د دوه تابعيته نوماندانو د نه منلو له لارې غواړي خپل قوت او غښتلوب وښيي.

پايله

د دولت په نږدې ټولو سيستمونو کې د کبرجنې اجرائيه قوې په اړه شکايتونه موجود دي. افغانستان په دې هکله کومه استثناء نه ده- د تيرې لسيزې په جريان کې اجرائيه قوې د دولت په ټولو ساحو کې خپل واکونه په کار اچولي دي. په هر ترتيب، د افغانستان په شرايطو کې له تاريخی پلوه کمزورې قضائيه قوه او پارلمان چې په هغه کې سياسي فعال يووالی وجود نه لري، ددې لامل شوي چې د خورا قوي اجرائيه قوې له خوا رامينځ ته شوې ستونزې لا ډيرې ستونزمنې شي. د افغانستان د پخوانيو قضائيه قواوو په شان، اوسنۍ قضائيه قوه هم نه غواړي د اجرائيه ځانګې په مقابل کې ودريږي. که څه هم پارلمان ډيره ليوالتيا لري چې د اجرائيه قوې په وړاندې غبرګون وښيي خو ددې ظرفيت نه لري چې په همغږۍ سره عمل وکړي. نو په دې توګه، پارلمان اکثره پخپل اختيار کې د نظارت واک چې له وزيرانو څخه د پوښتنی کولو او د هغوی ګوښه کول يا د هغوی له تائيد څخه ډډه کول په کې شامل دي، کاروي. راتلونکي وخت ته په کتنې سره، مهمه ده چې په پارلمان او قضائيه قوې کې هم ظرفيت او هم مهارت لوړ شي ترڅو ددې وړتيا پيدا کړي چې د خپل نظارت له واک څخه پوره ګټه پورته کړي.

وړانديزونه

- د دولت درې واړه ځانګې او د اساسي قانون پر تطبيق باندې د نظارت خپلواک کميسيون بايد د سترې محکمې او د اساسی قانون پر تطبيق باندې د نظارت خپلواک کميسيون د ونډې په هکله يوې ګډې پريکړې او نتيجې ته ورسيږي او څرګنده کړي چې په دې دواړو کې کومه اداره د اساسی قانون تفسير په غاړه لري. د دغو عمده ګډون کوونکو ترمينځ له توافق وروسته بايد داسې يو قانون پارلمان ته د تصويب لپاره وړاندې شي چې په هغه کې د دواړو ادارو قانوني واک څرګند شوی وي.

- د افغانستان دولت بايد د قضائيه قوې خپلواکي تامين کړي. په داسې خپلواکۍ کې بايد د بودجې د جوړولو او قاضيانو ته د معاشونو د ټاکلو خپلواکي شامله وي.

- قضائيه قوه بايد په ګړندي ډول د خپلواکۍ فرهنګ رامينځ ته کړي او خپلې اداري او قضائي چارې پخپله په داسې توګه ترسره کړي چې خپلواکي يې په هيڅ توګه کمزورې نشي.

- حکومت، مدنی ټولنه او نړيوال شريکان بايد د پارلمان د جوړښتيز ظرفيت، او همدا ډول د پارلمان د غړو تخنيکی ظرفيت لوړولو ته دوام ورکړي ترڅو د قوانينو د مسودو او د حکومت د پاليسيو بيا کتنه په ښه ډول ترسره کړي.

د افغانستان د څېړنې او ارزونې د واحد ورستنۍ خپرونې

نیټه	د خپرونې نوم	لیکوال	پښتو	دري	دڅېړنې موضوع	د څېړنې دول
اپریل ۲۰۱۵	په افغانستان کی د قواوو جلاوالی:تیوری او عمل	اروني جیاکودی	✔	✔	حکومتداری	پالیسي پاڼه
اپریل ۲۰۱۵	په افغانستان کې د اساسي حقونو تدریجي تکامل: ۱۹۲۴- ۲۰۰۴	اروني جیاکودی	✔	✔	حکومتداری	پالیسي پاڼه
اپریل ۲۰۱۵	د افغانستان د څېړنو خبر پاڼه - ۳۱ گڼه	د افغانستان د څېړنې او ارزونې واحد				څېړنیز خبرپاڼه
مارچ ۲۰۱۵	د الف څخه تر یا د افغانستان لپاره مرستندوی لارښود دیارلسمه گڼه ۲۰۱۵	د افغانستان د څېړنې او ارزونې واحد	✔	✔		کتاب
فبروری ۲۰۱۵	په افغانستان کې ولایتي سیاست او حکومتولي: د ننگرهار ولایت بېلګه	اشلي جکسن			پایښت لرونکی معیشت	پالیسي پاڼه
فبروری ۲۰۱۵	د کار بازار، ټولنیزه نابرابری او په کابل کې ګډونکي	ریچارد مالت او ادم پین			پایښت لرونکی معیشت	پالیسي پاڼه
جنوری ۲۰۱۵	د پیاز ټولنیز اهمیت: د افغانستان په ننگرهار کې د پیازو د بازار غیر رسمي قواعد او مقررات	جولیا مینویا، ادم پین او ومیق الله ممتاز			پایښت لرونکی معیشت	پالیسي پاڼه
دسمبر ۲۰۱۴	کوچنیان ولی یوازی سفر کوی؟ د کوچنیانو، کورنیو او له افغانستان څخه د استوونکو ټولنو له نظره اروپا او نورو صنعتی هیوادونو ته د تګ انګیزې	چونا آر. اچاویز جنیفربګا پورو لیحه ویلفر داری شکریه آزادمنش	✔	✔	کډوالي او نړیوالې شبکې	تحلیلی څېړنه
نوامبر ۲۰۱۴	په افغانستان کې د ښځو او رهبریت: درسونه او وړاندیزونه	آریه نجات	✔	✔	حکومتداری	پالیسي پاڼه
نوامبر ۲۰۱۴	د خلکو بنسټیزو حقونو ته یو ځغلنده کتنه: ننګوتی او فرصتونه	داکتر رنګین دادفر سپنتا	✔	✔	حکومتداری	موضوعي څېړنه
آګست ۲۰۱۴	د افغانستان اساسي قانون لس کلن شوکومې ستونزې مطرحی دي؟	داکتر محمد هاشم کمالی	✔	✔	حکومتداری	تحلیلی څېړنه
آګست ۲۰۱۴	د افغانستان د ټاکنیزو ښخړو د حل لپاره د میکانیزمونو وضعیت	اروني جیاکودی	✔	✔	حکومتداری	پالیسي پاڼه
آګست ۲۰۱۴	ناهیلیتوب یا امیدواري؟ له ۱۳۹۳م (۲۰۱۴) کال څخه وروسته په افغانستان کې د کوکنار کښت	پاول فیشستین او دیوید منسفیلد	✔	✔	د طبیعي سرچینو مدیریت	پالیسي پاڼه
جون ۲۰۱۴	په افغانستان کې ولایتي سیاست او حکومتولي: د ننګرهار ولایت بېلګه	اشلي جکسن	✔	✔	پایښت لرونکی معیشت	موضوعي څېړنه
جون ۲۰۱۴	د ګردی میز بحث: د افغانستان د ټولټاکنو تجربې	د افغانستان د څېړنې او ارزونې واحد			حکومتداری	د ګردی میز د بحث جریان
جون ۲۰۱۴	له بدو بې بدتر کې» د نښتو په ولایتونو هلمند او ننګرهار کې د کوکنارو کر ته پام	دیوید منسفیلد	✔	✔	د طبیعي سرچینو مدیریت	موضوعي څېړنه
می ۲۰۱۴	افغانستان: د کلیو د جلاکولو او ارزوني لپاره د یوې طریقې جوړول	آدم پین			پایښت لرونکی معیشت	کاري قاعده
می ۲۰۱۴	افغان ملی پوځ له مالي اړخونو ها خوا د پایښت پروړاندی پرتې ننګونې	انتونیو جیستازی او پیتر کوینتن	✔	✔	حکومتداری	تحلیلی څېړنه
اپریل ۲۰۱۴	ټولنیز ملاتړ او د کار پروګرامونه څنګه په ټولنیزو ځایوالي کې ونډه اخلي؟ د افغانستان، بنګله دیش، هند او نیپال څخه شواهد	بابکن بابا جانیان، جسیکا هاګن-زانکر او ربیکا هولمز	✔	✔	جندر	ترکیبی څېړنه
اپریل ۲۰۱۴	په افغانستان کی د برک (BRAC (د ژوندانه د مهارتونو د زده کړو او کاري مهارتونو د روزنې ونډه په ټولنیز مشارکت کی	چونا اچاوز ،بابکن بابه جانین ،جسیکا هیګن زنکر	✔	✔	جندر	پالیسي پاڼه
اپریل ۲۰۱۴	د کار او اشتغال موندنی کړنلاری څرنګه په افغانستان کې له ټولنیز ادغام سره مرسته کوی؟ د BRAC)برک(د ژوند د روزنیزو مهارتونو او د ځوانو ښځو د معیشت لپاره د زده کړې بیلګی	چونا آر. ایچاویز، بابکن بابا جانیان، جسیکا هاګن-زانکر،شاهین اکتر، او جنیفرباګوپورا	✔	✔	جندر	موضوعي څېړنه
اپریل ۲۰۱۴	د خاورې ارزونه: په ۲۰۱۳ کال کې د بلخ او بدخشان په ولایتونو کې د کوکنارو کرکیله	پاول فیشستین	✔	✔	د طبیعي سرچینو مدیریت	موضوعي څېړنه
مارچ ۲۰۱۴	د افغانستان د ټاکنیزو شکایتونو په اړه قضاوت او د قانون د نه مراعاتولو خطرونه	غزال حارث	✔	✔	حکومتداری	موضوعي څېړنه
مارچ ۲۰۱۴	په افغانستان کې حکومتولي: یو پېژند	آریا نجات			حکومتداری	تحلیلی څېړنه
مارچ ۲۰۱۴	په افغانستان کې د کوچنیو او منځنیو کاروبارونو (پانګونو) پرمختګ او سیمه ییزه سوداګري	مجیب مشعل		✔	سیاسی اقتصاد	کاري لیکنه